

MAKEDONYA İSİM DEĞİŞİKLİĞİ REFERANDUMU: FARKLI ÇIKARLAR, FARKLI PERSPEKTİFLER

Vuslat Nur ŞAHİN

.

Analiz No : 2018 / 29

09.10.2018

Bu yıl Balkanların üzerinde en çok konuşulan gelişmesi Makedonya ve Yunanistan arasındaki isim sorununun çözümüyle ilgili atılan somut adımlar oldu. Sorun hakkında daha önceki yazılarımızda bir inceleme sunmuştuk. Makedonya Başbakanı Zoran Zaevin danışma referandumu 30 Eylül tarihinde gerçekleştirildi. Referandumda yaklaşık 1,8 milyon kayıtlı seçmenin "Makedonya Cumhuriyetinin Yunanistan ile imzaladığı anlaşmayı kabul ederek, AB ve NATO üyeliğine var mısınız? sorusuna cevap vermesi bekleniyordu[1].

Ülkenin resmi adının Makedonya Eski Yugoslav Cumhuriyetinden Kuzey Makedonyaya değiştirilmesi dahil birkaç anayasal değişikliğin onaylanacağı referanduma seçmenlerin sadece yüzde 34ü katılınca referandum iptal edildi. Referandumun başarılı sayılabilmesi için halkın yüzde 50sinden fazlasının katılım sağlaması gerekmekteydi. Referandumun başarısız ilan edilmesinin ardından referandum karşıtı Makedonlar, sokaklara dökülerek kutlama yaptı. Edinilen resmi olmayan verilere göre yaklaşık 635 bin kişi oy kullandı[2]. Referandumu, 11 bin 907 yerli ve 493 yabancı gözlemci izledi.

Referandumdan sonra yaptığı açıklamada Zaran Zaev, Makedonya vatandaşları ve kurumlarının "sakin" ve "demokratik" bir referandum günü geçirdiğini, referandumda verilen oyların nihai olduğunu belirtirken "Vatandaşların iradesi tartışılmazdır, buna saygı gösterilmesi gerekir" dedi.

Zaev yapılan referandumla ilgili şu ifadeleri kullandı: Bugün demokrasinin başarısı, Avrupa Makedonyası'nın başarısı vardı. Başarı ülkemiz ve tüm vatandaşlarımızındır, başarı hepimizindir." Zaev oylamaya katılanların çoğunluğunun Avrupa Makedonyasıından yana irade beyan ettiğini kaydetti. İstişari olan bu referandumda oy kullananların iradesinin, mecliste siyasi eyleme dönüşmesi gerektiğini söyleyen Zaev, muhalefetteki İç Makedon Devrimci Örgütü-Makedonya Ulusal Demokratik Birliği (VMRO-DPMNE) milletvekillerinden, oy kullanan vatandaşların çoğunluğunun seçimine saygı göstermelerini beklediğini kaydetti. Zaev, "Aksi takdirde diğer demokratik aracı kullanmamız gerekecek. Bu da

hemen erken genel seçimler demek." ifadesini kullandı[3]. İki ülke arasındaki anlaşmada yer alan anayasal değişikliklerin onaylanması için Makedonya meclisindeki milletvekillerin en az üçte ikisinin (120 milletvekilinden 81'inin) bunu desteklemesi gerekiyor[4]. Makedonya'da bu süreçlerin tamamlanmasının ardından ise anlaşmanın Yunanistan meclisinde de onaylanması gerekiyor.

Boykot konusunda ilk çağrıyı hatırlanacağı üzere Makedonya'nın adının 'Kuzey Makedonya Cumhuriyeti' olarak değiştirilmesine dair anlaşmayı veto eden Cumhurbaşkanı Gyorge İvanov yapmıştı.

Birleşmiş Milletler Genel Kurulu'nun New York'taki 73üncü oturumuna hitap eden Ivanov, burada yaptığı konuşmada vatandaşlarının, referandum için sandığa gitmemesini istemişti. Ivanov, ülkesinin isminin değiştirilmesini, tarihi intihar olarak nitelendirmişti. Ivanov, Ben bir sade vatandaş olarak, 30 Eylül için kararımı verdim. Benim vatandaşlarımın da akıllı bir şekilde karar vereceğine inanıyorum. demişti[5]. Ivanov, Yunanistan ile yapılan anlaşmanın Makedonyanın devlet ve milli kimliğini tehlikeye attığına inandığını söylemişti.

Referandum öncesi ülkenin genel tansiyonunu ve uluslararası kamuoyunun oyunun rengini görmek açısından referandum kampanyalarını incelemek faydalı olacaktır. Referandum öncesi Makedonya Başbakanı Zoran Zaev ve hükümet koalisyonu, referandumda Evet oyu için bir kampanya başlatmıştı. Bu süreçte birçok üst düzey yetkili ve AB liderleri, Makedonya'yı AB ve NATO'ya daha yakın hale getireceği için "Evet" seçeneğine verdikleri desteği dile getirdiler. Referandumu desteklemek için ülkeyi ziyaret edenlerin arasında Almanya Başbakanı Angela Merkel, Avusturya Başbakanı Sebastian Kurz, Amerika Birleşik Devletleri Savunma Bakanı Jim Mattis, NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg de bulunmaktaydı. Bu üst düzey yetkililerin tamamı Makedonya halkını yeni ismin lehine oy kullanmaya teşvik edecek açıklamalar yaptılar. Arnavutluk Cumhurbaşkanı İlir Meta, Başbakan Edi Rama ve Dışişleri Bakanı Ditmir Bushati de ülkedeki Arnavut kökenli nüfusa evet oyu vermeleri yönünde çağrıda bulundu. Türkiye Makedonyanın NATO ve AB üyeliğine sıcak baktığı için referandumda evet kararını desteklemekteydi. Bölgede yaşayan Türk kökenli nüfus da evet oyu için fikir birliğine sahip oldukları yönünde beyanlar yapmaktaydı.

Yukarıda belirtilen isimlerin yanı sıra referandum için hayır diyen ya da boykot çağrısı yapan gruplar da bulunmaktaydı. Makedonya ana muhalefet partisi VMRO-DPMNE referandumu boykot etme tehdidinde bulunmuş ve isim değişikliğini Yunanistan yanlısı ihanet eylemi olarak değerlendirdiklerini belirtmişti. Ancak, Eylül ayının başlarında, referandumdan yalnızca birkaç hafta önce, parti başkanı Hristijan Mickoski, vatandaşları kendi ülkelerinin geleceği için doğru olduğunu düşündükleri ve farklı görüşlere saygı gösterecek şekilde oy kullanmaya teşvik eden bir açıklama yaptı. Parti, referandum kampanyasına katılmamışken, çeşitli üst düzey parti üyeleri boykot veya evet yönünde desteklerini dile getirdiler. Eylül ayı başlarında, referandumdan sadece bir hafta önce, WikiLeaks tarafından ortaya atılan bir iddiaya göre, 2008 VMRO-DPMNE hükümetinin, Makedonca'nın tanınmasını içermesi koşuluyla, yalnızca uluslararası ve iki taraflı kullanım için Kuzey Makedonya Cumhuriyeti adını kabul etmeye istekli olduğu belirtildi. Bu öneri Yunanistan tarafından reddedildi[6]. Söz konusu bilgiler partiye yakın bir medya ajansı

tarafından da reddedildi. 23 Eylül'de, VMRO-DPMNE'nin adayı olarak seçilmiş Makedonya Cumhurbaşkanı Gorge Ivanov ise anlaşmayı veto etmiş ve yukarıda da belirtildiği gibi vatandaşlarına oylamayı boykot etme çağrısında bulunmuştu. Sırp ve Rus yanlısı eğilimlere sahip çeşitli Batı karşıtı gruplar da isim değişikliğine karşı protestolar düzenlemişlerdi[7].

ABD Savunma Bakanı Jim Mattis dahil olmak üzere bazı diplomatlar ve analistler Rusya'yı referandumu baltalamak için bir kampanya yürütmekle suçladılar. Batı perspektifinden, Rusya, Rusya'nın stratejik hedeflerini ve bölgedeki etkisini yeniden ortaya koyma emellerini zayıflatacağı için NATO veya Avrupa Birliği'ni genişleten herhangi bir katılıma karşı çıkıyor. İddialara göre binlerce sahte Twitter ve Facebook hesabı, Makedon halkını oylamayı boykot etmeye çağırdı. Bazı Facebook gönderileri, ülkedeki etnik bölünmelerden istifade etmeye çalışan "Arnavut halkının ismini değiştirmesine izin mi vereceksin?" benzeri propagandist görüşler de taşımaktaydı. Yine bu süreçte iki Rus diplomat, Makedonya ile ilişkileri zayıflatmakla suçlanan Yunanistan'dan kovuldu[8].

Batı liderleri düşük katılım oranlarına rağmen referandum sonuçlarını olumlu karşıladılar. Avrupa Birliği Komşuluk ve Genişlemeden Sorumlu Müzakereler Komiseri Johannes Hahn referandum sonucunda çıkan evet oyunu çok önemli olarak nitelendirdi ve Makedonya'nın siyasi liderlerinden bu karara saygı duyma ve en üst düzeyde sorumluluk almayı talep etti. NATO Genel Sekreteri Jens Stoltenberg, Twitter hesabından yaptığı açıklamada referandumu tarihi bir fırsat olarak nitelendirirken, NATO'nun kapısının Makedonya için açık olduğunu yeniden teyit etti[9]. ABDde de sonuçları memnuniyetle karşıladı. Dışişleri Bakanlığı, Makedon milletvekillerine Makedonya'nın "Batılı kurumlara tam katılımlı" olmasını sağlayabilecek olan Prespa Anlaşmasının uygulanmasında "partizan siyasetin üzerine çıkma ve bu tarihi fırsatı ele geçirme" çağrısında bulundu. Yunanistan Dışişleri Bakanlığı olumlu sonucu memnuniyetle karşıladı, ancak düşük oylamaya katılımı "çelişkili" olarak nitelendirdi[10]. Yine de, Yunanistan Başbakanı Alexis Tsipras da referandum sonrasında referandumdan çıkan evet oranından dolayı tebrik etmek için Makedon mevkidaşı Zoran Zaev'i aradı. Öte yandan, Batının tanımıyla, Makedonya'nın Avrupa-Atlantik entegrasyonunun sadık bir karşıtı olan Rusya, değişikliği Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'ne getirerek Makedonya Cumhuriyeti ile Yunanistan arasındaki Prespa Anlaşmasını veto edebileceğini söyledi. Makedonya, ikili anlaşmaların Güvenlik Konseyi'ne bağlı olamayacağını belirterek Moskova'nın tehditlerini reddetti[11].

Tüm bu gelişmeler incelendiğinde görülebilecek temel nokta şudur: Elbette Makedonyanın uluslararası organizasyonlar nezdinde tanınması ve daha da önemlisi tam üyeliği önemlidir. Fakat bu süreç içindeki manipülasyonları da arka plana atmamak gerekmektedir. Avrupa Birliği gibi demokrasiye verdiği önemi her fırsatta vurgulayan önemli bir örgüt Makedon halkının yüzde altmış beşinin boykot kararını adeta yok hükmünde saymış, yüzde otuz beşin evet cevabını uluslararası kamuoyuna mutlak bir başarı gibi takdim etmekten çekinmemiştir. AB tüm süreç boyunca Rusyanın referandumu baltama girişimlerini ve kendi lehine kamuoyu oluşturma çabasını her fırsatta eleştirirken Batıdan gelen evet kampanyasını aleni destekleme gibi adımları sadece ülke için daha iyisini isteme şeklinde tanımlamıştır.

ABnin demokratik uygulamalarını göz ardı etme alışkanlığının ilk örneği ne yazık ki

Makedonya Referandumu değildir. Hatırlanacağı üzere Kıbrıs sorununa barışçı bir çözüm getiren BM Genel Sekreteri Annanın planı 24 Nisan 2004 tarihinde Kıbrıs Türk ve Rum halklarının ayrı ayrı referandumlarla onayına sunulmuş, Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyetinin yüzde altmış beşi plana evet derken Güney Kıbrıs Rum Kesimi yüzde yetmiş altıyla hayır demişti[12]. Buna rağmen, Kıbrıs Rum Kesimi ABye tam üye olarak kabul edilirken, Kıbrıs Türk tarafı barışçı ve uzlaşıcı tutumu için adeta cezalandırılarak AB dışında bırakılmıştır. AB üst düzey yetkililerinin durumun telafi edileceğine ilişkin çeşitli beyanlarının da boş sözler olduğu çok geçmeden anlaşılmıştır. Türkiye için büyük önem arz eden Kıbrıs referandumunun üzerinden 14 sene geçtikten sonra bu defa Makedonya referandumu sonucunda da görülen odur ki Avrupa Birliğinde değişen hiçbir şey yoktur. Uluslararası hukuk uygulamaları ve demokrasi anlayışı el an çifte standartlarla maluldür.

[1] "Makedonya Referandumu: Düşük Katılım Nedeniyle Iptal Edildi." QHA. Accessed October 09, 2018. http://qha.com.ua/tr/siyaset/makedonya-referandumu-dusuk-katilim-nedeniyle-iptal-edildi/173883/.

[2] NTV. "Makedon Referandumu Başarısız Oldu." NTV. September 30, 2018. Accessed October 09, 2018. https://www.ntv.com.tr/dunya/makedon-referandumu-basarisiz-oldu,zkhuoi61_UaIA07XYDIVCw.

[3]Sputnik. "Makedonya'daki Tarihi Referanduma Yeterli Katılım Sağlanamadı." Sputnik Türkiye. October 01, 2018. Accessed October 09, 2018. https://tr.sputniknews.com/avrupa/201809301035446748-makedonya-tarihi-referanduma-yeterli-katilim-saglanamadi/.

[4] Gunduz, Rahmi. "Makedonya Cumhurbaşkan Ivanov: Referandum Tarihi Intihar." Euronews. September 27, 2018. Accessed October 09, 2018. https://tr.euronews.com/2018/09/27/makedonya-cumhurbaskani-ivanov-referandum-tarihi-intihar.

[5] Gunduz, Rahmi. "Makedonya Cumhurbaşkan Ivanov: Referandum Tarihi Intihar." Euronews. September 27, 2018. Accessed October 09, 2018. https://tr.euronews.com/2018/09/27/makedonya-cumhurbaskani-ivanov-referandum-tarihi-intihar.

[6]Info@kathimerini.gr. "Wikileaks: FYROM Would Have Accepted 'North Macedonia' in 2008 | Kathimerini." Greece, Europe and the Refugee Crisis | Comment. September 03, 2018. Accessed October 09, 2018. http://www.ekathimerini.com/232251/article/ekathimerini/news/wikileaks-fyrom-would-have-accepted-north-macedonia-in-2008.

[7] "Mickoski: The Majority of VMRO-DPMNE Supporters Would Either Abstain or Vote 'against'." Nezavisen. Accessed October 09, 2018. https://nezavisen.mk/en/news/2018/09/90095/.

[8] Squires, Nick. "Russia 'orchestrating Covert Campaign to Wreck Macedonia Name Change Vote' ." The Telegraph. September 27, 2018. Accessed October 09, 2018. https://www.telegraph.co.uk/news/2018/09/27/russia-orchestrating-covert-campaign-wreck-macedonia-name-change/.

[9] Gotev, Georgi. "EU and NATO Hail Macedonia's Referendum Result despite Low Turnout." Euractiv.com. October 01, 2018. Accessed October 09, 2018. https://www.euractiv.com/section/all/news/eu-and-nato-welcome-macedonias-referendum-result-despite-low-turnout/.

[10] Φουρλής, Αντώνης. "Ελληνικό Υπουργείο Εξωτερικών: Αντιφατικό το αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος στην πΓΔΜ." HuffPost Greece. September 30, 2018. Accessed October 09, 2018. https://www.huffingtonpost.gr/entry/elleniko-epoeryeio-exoterikon-antifatiko-to-apotelesma-toe-demopsefismatos-sten-pydm_gr_5bb11bcfe4b0343b3dc13c3c?ncid=other_topnaventr_coabgdcpxri&utm_campaign=topnav.

[11]Î. Accessed October 09, 2018. https://www.amna.gr/en/article/297067/Tsipras-congratulates-Zaev-on-determination-to-implement-the-agreement.

[12] KESER, Ulvi. "2004 REFERANDUM DÖNEMİNDE KIBRIS VE YAŞANAN GELİŞMELER." 2017. doi:10.18411/a-2017-023.

Yazar Hakkında :

Vuslat Nur Şahin Orta Doğu Teknik Uluslararası İlişkiler ana dal ve Kurumsal Finans yan dal programlarından mezunudur. Halen Orta Doğu Teknik Üniversitesi Uluslararası İlişkiler'de yüksek lisans öğrencidir.

Atıfta bulunmak için: ŞAHİN, Vuslat Nur. 2026. " MAKEDONYA İSİM DEĞİŞİKLİĞİ REFERANDUMU: FARKLI ÇIKARLAR, FARKLI PERSPEKTİFLER." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2018 / 29. Ekim 09. Erişim Kasım 23, 2026. https://avim.org.tr/public/tr/Analiz/MAKEDONYA-ISIM-DEGISIKLIGI-REFERANDUMU-FARKLI-CIKARLAR-FARKLI-PERSPEKTIFLER

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE
Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax**: +90 (312) 438 50 26
@avimorgtr
https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi
E-Posta: info@avim.org.tr
http://avim.org.tr

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır